

Bevarandeplan för Natura 2000-området Zackows mosse SE0430142

Zackows mosse, Foto: Ekologgruppen

Grunduppgifter om Zackows mosse

Län:	Skåne
Kommun:	Höganäs
Läge:	1,3 km NO Nyhamnsläge
Markägare:	Enskild
Areal:	2,9 hektar
Skyddsform:	Saknas
Bakgrund:	pSCI beslutat av Regeringen 2000-07. SCI fastställt av EU-kommissionen 2002-01. SAC fastställt av Regeringen 2011-03. Bevarandeplan fastställd & kungjord av Länsstyrelsen Skåne 2018-06-07 respektive 2018-06-07.
Reviderad:	2017-12.

Vad betyder Natura 2000?

EU bygger ett nätverk av områden med skyddsvärd natur som kallas Natura 2000. Syftet är att EU:s medlemsländer ska ta ett gemensamt ansvar för att bevara arter och naturtyper som förekommer i Europa. Natura 2000 har tillkommit med stöd av två EG-direktiv; Fågeldirektivet (EU-rådets direktiv 2009/147/EG av den 30 november 2009) om bevarande av vilda fåglar och Habitatdirektivet (EU-rådets direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992) om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter senast ändrat genom direktiv 2006/105/EG. Nätverket byggs upp av områden som föreslås av regeringen och som antas av kommissionen. Direktiven har sin grund i Bernkonventionen som var först med att rättsligt skydda arter och deras livsmiljöer i Europa. EU-direktiven bygger på nya kunskaper och inför principen att bevara naturtyper för deras egen skull och inte enbart för att de utgör hemvist för vissa arter. Habitat- och fågeldirektivet är EU:s bidrag till bevarandet av den biologiska mångfalden så som det lades fast i Konventionen om biologisk mångfald i Rio 1992.

Sverige har ett särskilt ansvar för att skydda och vårda de områden som är föreslagna att ingå eller som ingår i Natura 2000 och detta regleras i den svenska lagstiftningen i Miljöbalken med tillhörande Förordning om områdesskydd m m. Det innebär att åtgärder som kan inverka negativt på bevarandestatus för preciserade habitat eller arter inom Natura 2000-området kräver tillstånd enligt miljöbalken med tillhörande förordningar.

Vad är en bevarandeplan?

Till varje Natura 2000-område ska det finnas en bevarandeplan. Den ger en beskrivning av området och dess naturvärden och vilken skötsel som behövs för att dessa naturvärden ska finnas kvar långsiktigt. Bevarandeplanen innehåller också en beskrivning av vilka verksamheter och åtgärder som kan hota de arter och livsmiljöer som ska skyddas i Natura 2000-området. Bevarandeplanen innehåller viktig information som används som underlag vid samråd och tillståndsprövningar av verksamheter och åtgärder inom Natura 2000-området.

I bevarandeplanen redovisas gränser, naturtyper och arter enligt bästa tillgängliga kunskap. I de fall där ny kunskap har tillkommit, har Länsstyrelsen för avsikt att föreslå dessa ändringar till regeringen när nästa tillfälle ges. Vid tillståndsprövning utgår man ifrån i verkligheten förekommande naturtyper, varför det är nödvändigt att bevarandeplanerna redovisar dessa, även om de inte har hunnit beslutas av regeringen.

Vad är bevarandestatus?

Natura 2000 innebär att alla EU-länder ska vidta åtgärder för att naturtyper och arter som utpekats ska ha *gynnsam bevarandestatus*. Det innebär att man ska försäkra sig om att de utpekade naturtyperna och arterna finns kvar långsiktigt i Europa. För en naturtyp kan *gynnsam bevarandestatus* innebära att man bevarar de strukturer och funktioner som finns i naturtypen och att de arter som är typiska för naturtypen finns kvar i livskraftiga populationer. För en art innebär *gynnsam bevarandestatus* att arten finns i livskraftiga populationer och att förekomsten av dess livsmiljö är tillräcklig. I bevarandeplanen anses fullgod bevarandestatus vara densamma som gynnsam.

Viktigt att tänka på

För att inte skada Natura 2000 områdets naturvärden krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000 område. Detta gäller oavsett om ingreppet sker inom eller utanför ett Natura 2000-område. Alla som planerar att utföra en åtgärd som man tror kan påverka ett områdes naturvärden ska på ett tidigt stadium kontakta Länsstyrelsen. Det underlättar eventuell tillståndsprövning som Länsstyrelsen ska göra. När det gäller åtgärder på skogsmark ska istället Skogsstyrelsen kontaktas. Bevarandeplanen för ett Natura 2000-område kan revideras när ny kunskap tillkommer eller när förutsättningarna förändras. När bevarandeplanen förändras medför det att den måste fastställas på nytt. Då ges markägare och andra berörda möjlighet att lämna synpunkter. Vid tillståndsprövning är det viktigt att utnyttja den nya kunskapen som finns i reviderade bevarandeplaner även innan dessa planer har beslutats.

Mer information om Natura 2000

Länsstyrelsens hemsida: www.lansstyrelsen.se/skane/N2000 eller
telefon 010-224 10 00

Naturvårdsverkets hemsida: www.naturvardsverket.se

Innehållsförteckning

ÖVERSIKTSKARTA.....	5
OMRÅDESBESKRIVNING.....	6
INGÅENDE NATURTYPER OCH ARTER ENLIGT NATURA 2000.....	7
Bevarandesyfte och prioriterade bevarandevärden.....	8
Bevarandemål.....	8
Beskrivning av naturtyper och arter och deras bevarandestatus.....	9
Naturtyper.....	9
Natura 2000 – arter.....	11
HOTBILD – VAD KAN PÅVERKA NATURA 2000-OMRÅDET NEGATIVT?.....	12
SKYDD OCH BEVARANDEÅTGÄRDER.....	14
Skydd och reglering.....	15
Prioriterade bevarandeåtgärder.....	15
Restaureringsåtgärder.....	15
Löpande skötsel.....	15
REFERENSER.....	16
BILAGOR.....	17
Bilaga 1, Karta med naturtyper enligt Natura 2000.....	18
Bilaga 2, Naturtypskoder för kartan.....	19
Bilaga 3, Mått för ålder och grovlek per trädslag samt mängdbedömningar.....	20
Bilaga 4, Rödlistade och hotade arter i Natura 2000-naturtyperna.....	21

Översiktskarta

Områdesbeskrivning

Zackows mosse ligger nordost om Höganäs i ett intensivt jordbrukslandskap, där de sandiga jordarna i området används för t ex potatisodling. Mossen är en liten kvarvarande rest av en gammal slåttermark. Få slåttermarker finns kvar i de skånska slättbygderna och att Zackows mosse inte har plöjts upp eller planterats igen med t ex gran kan bero på att det är mycket blött med rörligt grundvatten. Kärren inom området har dock minskats ner i areal genom olika utdikningar. Zackows mosse har lång tradition med slåtter och betades fram till 1960-talet med nötkreatur. Slåttern återupptogs 1982 och idag slås de öppna partierna av mossen årligen. De östra två tredjedelarna av området användes som ängsmark runt 1900, medan den västra delen var bevuxen med lövträd. De öppna partierna strax söder om dagens kalkfuktäng och rikkärr har periodvis varit uppodlade för råg, rovor och vall.

Berggrunden under Zackows mosse består av lerskiffer, med ett jordlager av lätta jordar. Marken är svagt lutande och i den svaga sluttningen sipprar kalkhaltigt grundvatten fram och ger en ständigt hög markfuktighet (sk källskärr). Kärret är helt beroende av utströmningen av källvatten.

Områdets rikkärr påverkas av det gamla dikningssystemet. Ett litet dike löper i öst-västlig riktning i den södra gränsen av rikkärret. Ett annat dike löper nord-sydlig riktning och detta får näringsrikt vatten från en liten damm som ligger vid omgivande åkerlandskap. Mossens torvlager är tunna, bara några decimeter, och de ligger direkt på grusigt material.

Det har skett en viss uttorkning av kärret under 1900-talet genom dikningar, en grävd damm och den uppväxande skogs- och buskmarken runt kärret. Vissa floraförändringar har noterats under 1900-talets andra hälft, där bl a en tidigare riklig förekomst av bl.a. majviva och smörbollor idag är försvunna och en drastisk minskning av antalet individer av den sällsynta orkidén gulyxne har skett. Sedan 1982 har naturvårdande åtgärder bedrivits i kärret, såsom röjningar, återupptagen slåtter. Arten ökade dock inte då i antal, orsaken till tillbakagången var troligen hydrologisk. Norr om rikkärrets västra del finns en damm som grävdes i mitten på 1960-talet med syfte att bevattna mark men samtidigt kraschade beståndet med gulyxne. Bevattningen upphörde på 1970-talet. Under 1990-talet har förekomsten av gulyxne åter ökat i individantal, framförallt efter 1995 då förbättring av hydrologin sker genom bl a igenläggning av ett av diken. De senaste åren har dock antalet minskat rejält. Föryngring med små unga bladrosetter saknas också nästan helt. Försök med att beta rikkärr och fuktäng gjordes startades 2006, vilket ledde till en minskning av vass, hundkåx, blåhallon och björnloka samt att sprida kärrspira och slåtterblomma. Nu efterbetas den inhägnade delen och övriga delar betas med ett tidigt betespåsläpp, redan vid midsommar.

2016 har ett rör för att mäta grundvattennivåer placerats norr om Zackows mosse. Röret ska regelbundet avläsas för att upptäcka om några förändringar i nivån skett.

En närmare beskrivning av naturtyper och arter finns under rubriken Beskrivning av naturtyper och arter.

Ingående naturtyper och arter enligt Natura 2000

Områdets naturtyper (se tabell 1 och bilaga 1) konstaterades vid fältbesök.

Tabell 1. Zackows mosses naturtyper med arealer och Natura 2000-arter. Natura 2000-koder inom parentes. Naturtyperna indelas i fullgod bevarandestatus (gynnsam bevarandestatus) där alla kriterierna för areal, ekologisk struktur och funktion samt för typiska arter är uppfyllda. I en icke fullgod naturtyp uppfylls definitionen för naturtyp men det kan saknas delar av ekologisk struktur och funktion eller typiska arter. Utvecklingsmarker kan inte definieras som en naturtyp idag men kan omföras till någon naturtyp med aktiva åtgärder eller med naturlig förändring efter lång tid.

Naturtyp	Areal (ha) med bedömd bevarandestatus		
	Fullgod	Icke fullgod	Totalt
6410 - Fuktängar med blååtäl eller starr	0,01	-	0,01
6430 - Högörtsäng	-	0,01	0,01
7230 - Rikkärr	-	0,13	0,13
9080 - Lövsumpskog	0,08	-	0,08
91F0 eller 9760 - Ek-alm-ask-blandskog längs vattendrag (Svämädellövskog)	-	0,73	0,73
Total areal naturtyper	1,1		
Icke naturtyper			
<i>Utvecklingsmark mot:</i>			
909 – lövsumpskog utvecklas mot 91E0 eller 9750 - Svämlövskog	0,17		
909 – lövsumpskog utvecklas mot 91F0 eller 9760 - Svämädellövskog	0,13		
Total areal utvecklingsmarker	0,3		
Total områdesareal:	2,9		
Arter			
Kalkkärrsgrynsnäcka - <i>Vertigo geyeri</i> (1013)	Icke fullgod		
Smalgrynsnäcka - <i>Vertigo angustior</i> (1014)	Icke fullgod		
Gulyxne - <i>Liparis loeselii</i> (1903)	Icke fullgod		

Bevarandesyfte och prioriterade bevarandevärden

Det övergripande bevarandesyftet för Natura 2000-nätverket är att bidra till bevarandet av biologisk mångfald genom att bibehålla eller återskapa gynnsam bevarandestatus för de naturtyper och arter som omfattas av EU:s Art- och habitatdirektiv.

För det enskilda Natura 2000-området är det överordnade syftet att bevara eller återställa ett gynnsamt tillstånd för de fåglar, naturtyper, Natura 2000-arter och typiska arter som utgjort grund för utpekandet av området. Genom att ha gynnsamt tillstånd bidrar Natura 2000-området till att skapa eller upprätthålla en gynnsam bevarandestatus på biogeografisk nivå.

De prioriterade bevarandevärdena är naturtyperna fuktäng med blååtätel eller starr (6410), rikkärr (7230) samt svämädellövskogen (91F0 eller 9760). Natura 2000-arterna kalkkärrsgrynsnäcka, smalgrönsnäcka och gulyxne ska finnas i livskraftiga populationer.

Motivering:

Zackows mosse är tyvärr till stora delar igenvuxen med viden. I den östra delen finns ett mindre kalkkärr och en rest av en tidigare kalkfuktängsvegetation. Denna del hävdas med slätter.

Rikkärret och kalkfuktängen har mycket värdefull flora. Tre olika Natura 2000-arter finns inom området, kalkkärrsgrynsnäcka, smalgrönsnäcka och gulyxne.

Bevarandemål

Arealen av Rikkärr (7230) ska vara minst 0,13 hektar. Arealen av Fuktängar med blååtätel eller starr (6410) ska vara minst 0,01 hektar. Arealen av Högrötsäng (6430) ska vara minst 0,01 ha. Arealen av Lövsumpskog (9080) ska vara minst 0,08 hektar. Arealen av Ek-alm-ask-blandskog längs vattendrag (Svämädellövskog, 91F0 eller 9760) ska vara minst 0,73 hektar men på sikt när utvecklingsmarken utvecklats till kvaliteter ska arealen vara 0,86 hektar. På sikt kan också utvecklingsmarken mot svämlövskog utveckla kvaliteter och bli naturtyp. Arealen blir då 0,17 hektar.

Våtmarker

Våtmarkens hydrologi ska vara ostörd och det ska inte finnas några avvattande eller tillrinnande diken eller körspår som medför negativ påverkan. Grundvattenytan ska variera naturligt och vara hög under större delen av året. Alla naturtyperna utom 6410 utgör naturtyper som är extra känsliga för förändringar i grundvattnets nivå eller förändringar av grundvattnets kemiska egenskaper och temperatur. Områdets östra delar ska vara välhävdade med slätter. Det ska finnas ett ständigt tillflöde av framspringande grundvatten (källa) under hela året. Det ska finnas kärr av rik typ. Hydrokemin ska vara utan betydande antropogen påverkan: kalkpåverkad, avsaknad av eutrofiering, god vattenkvalitet, baskatjonrik.

Följande strukturer ska finnas i området i riklig utsträckning: mjukmatta. Bottenskiktet ska domineras av brunmossor. Täta bestånd av vass ska inte förekomma. Typiska och karakteristiska arter samt andra naturligt förekommande arter ska föryngra sig. De typiska arterna inom Fuktängar med blååtätel eller starr (6410) är; tätört, ängsvädd, Jungfru Marie

nycklar, kärrsälting, tagelsäv, slätterblomma, darrgräs, slankstarr, hirsstarr loppstarr, majviva och blodrot.

De typiska respektive karaktäristiska arterna inom Högörtsäng (6430) är slät skruvsnäcka respektive älggräs och kärrfibbla.

De typiska arterna inom Rikkärr (7230) är; ängsstarr, gulyxne, gräsull, tagelsäv, kärrknipprot, tätört, slätterblomma, näbbstarr, ängsnycklar, kalkkällmossa, fetbålmossa, kamtuffmossa och späd skopionmossa.

Skog

Det ska inte finnas några avvattande eller tillrinnande diken eller körspår eller andra avvattande anläggningar, som medför negativ påverkan. Ingen antropogen näringstillförsel, inklusive tillskottsutfodring av betesdjur, ska förekomma. Värdefulla buskar t ex bärande och blommande buskar, snår- och brynbildande buskar av vide ska finnas för grynsnäckornas skull. Småskaliga naturliga processer, som t. ex. trädens föryngring, åldrande och avdöende samt omkullfallna träd och luckbildning ska påverka dynamik och struktur. -

Vattenståndet ska variera naturligt och översvämningar som sker regelbundet och/eller säsongsvist ska påverka dynamik och struktur.

- Trädskiktet ska vara olikåldrigt och flerskiktat.

- Det ska finnas följande strukturer/substrat: gamla träd; liggande död ved och stubbar; stående döda eller döende träd; död ved i olika former inklusive levande träd med döda träddeklar; träd med socklar; träd med hackspettsbohål; gamla träd med grov bark, skador, håligheter, mulm eller döda delar.

Fuktig till blöt mark, t.ex. vid stränder/våtmarker/surdrag/källor/utströmningsområden, ska utgöra ett måttligt inslag i delar av området. Typiska/karakteristiska arter ska förekomma rikligt.

De typiska arterna inom Lövsumpskog (9080) är; al, björk, skärmstarr och kärrfibbla.

De typiska arterna inom Ek-alm-ask-blandskog längs vattendrag (Svämädellövsog) (91F0 eller 9760) är; ask, ek, alm, majbräken, murgröna och röda vinbär.

Framtida uppföljning av planen kan medföra att nuvarande bevarandemål ändras och att nya mål läggs till.

Beskrivning av naturtyper och arter och deras bevarandestatus

Naturtyper

Rikkärr (7230)

Zackows mosse har länge till största delen varit igenvuxen med träd, buskar, sly och vass.

Tagelsäv växer kraftigt i kärret. Nu genomförs regelbunden slätter i rikkärret. Extremrikkärret är topogent, men med en liten svag lutning mot söder där kalkhaltigt grundvatten silar över och ger en hög markfuktighet. Blekeutfällning sker över små områden.

Hela rikkärret hävdas årligen genom slätter med efterbete. Hävderna är dock inte optimala med tanke på de många värdefulla arter som finns i rikkärret. Det behöver slås på rätt tidpunkt efter

att gulyxnen m.m. blommar. Även tagelsäven kan minskas om man senarelägger hävden, speciellt i den del som har mycket fjolårsgräs uppblandat med uppväxande tagelsäv. Bra tidpunkt är mitten av oktober då gulyxnen blommat färdigt. Kärnområdet i väster har lågvuxen vegetation men utanför denna så är vegetationen mer högvuxen men sly finns bara i ytterkanterna.

Att Zackows mosse har så stort biologiskt värde beror bl.a. på miljön. Berggrunden är lerskiffer, som täcks av lätta jordar. Kalkhaltigt grundvatten tränger fram ur marken och ger en hög markfuktighet, som gynnar orkidéer och s.k. brunmossor samt grynsnäckor.

Buskmarken hyser en rik lundvegetation med bl a skogsbingel och hässlebrodd. På de riktigt blöta och kalkrika partierna i öster ligger rikkärret där en kombination av lång tradition med obruten hävd, god vattentillgång och kalkhaltig jordmån har gett förutsättningar för en sällsynt och artrik flora med bl a gulyxne, vaxnycklar, slankstarr, näbbstarr och hirsstarr. Rikkärret har karaktären av ett extremrikkärr (kalkkärr). De små rikkärspartierna ligger insprängda i en lite större areal av kalkfuktäng. De tidigare uppodlade delarna söder om kärret och fuktängen har tidigare haft ohävdsväxer såsom hundkex, hundäxing och knylhavre.

Kärret är en viktig lokal för snäckor. Vid en tidigare inventering har 24 olika arter landsnäckor, tre snigelarter och en sötvattensnäcka påträffats här. Rikkärret i Zackows mosse hyser tre prioriterade arter enligt Natura 2000; kalkkärrgrynsnäcka, smalgrynsnäcka och gulyxne; arter som främst lever i öppna rikkärr och kalkfuktängar.

Övriga arter i rikkärret är kärrknipprot, tätört, slätterblomma, hirsstarr, ängsstarr, näbbstarr, tagelsäv, ängsnycklar, vaxnycklar, kärrspira, gräsull, och flera brunmossor typiska för kalkkärr som t.ex. kalkkällmossa, kamtuffmossa, fetbålmossa, stor fickmossa, källtuffmossa, kalkkammosa, guldspärmossa, späd skorpiomossa,

Kalkfuktäng (6410)

Fuktängen inom området utgörs av undergruppen kalkfuktäng. I den jämfört med rikkärr, mindre fuktiga kalkfuktängen, kan hävdgynnade arter såsom näbbstarr, hirsstarr, slankstarr, tätört, höskallra, kärrfibbla, kärrdunört, ängsvädd, ryltåg, blodrot, kärrknipprot, ängsnycklar, darrgräs, plattstarr, hirsstarr, strätta, småvänderot, Jungfru Marie nycklar, kärrsälting, tagelsäv, loppstarr, slätterblomma och kärrsälting ses.

Högörtsäng (6430)

Högörtängen har en något trivialare flora med dominans av vass, älgört, kärrfibbla, humleblomster och åkerfräken. Trots att hela det öppna området i Zackows mosse slyröjs årligen är det starkt igenväxt med vass, hundäxing, hundkex och sly. Många olika grynsnäckor finns i högörtsängen t.ex. slät skruvsnäcka, ängsdvärgssnäcka och skogsdvärgssnäcka.

Lövsumpskog (9080) och Svämädellövskog (91F0/9760)

Skogspartierna i Zackows mosse är unga ca 50-75 år i medelålder som äldst och skogen har framförallt utvecklats under senare delen av 1900-talet. Skogen är mestadels tvåskiktad. I lövsumpskogen (9080) finns det måttligt med död ved (5-15m³/ha) varav en stor del utgörs av grov död ved. Det finns tämligen allmänt (2-10st/ha) med grova träd och enstaka riktigt gamla träd. Spår saknas av sentida skogsbruk. Arter som skärmstarr, kärrfibbla, strandfräken finns. Träden består av al, ask, ek, alm, björk, rönn, fågelbär, gråvide, jolster och sälg. I

utvecklingsmarken finns endast lite död ved och skogen är ännu yngre (25-50 år). Några spärrgreniga träd finns dock. Området svämmar över årligen och källor förekommer. I beståndet med tämligen allmänt med grova träd är bevarandestatusen fullgod men de andra bestånden är utvecklingsmarker.

I ek-alm-ask-blandskogen d.v.s. svämädellövs skogen (91F0) har dock en ymnig lundflora utvecklats med bl a. skogsbingel, hässlebrodd, ormbär, majbräken, murgröna, röda vinbär, storrams och nejlikrot.

I träd- och buskskiktet ingår bl a alm, ek, fågelbär, ask, al, sälg, gråvide, jolster, rönn och hagtorn. Det finns rikligt med död ved (15-40m³/ha) som finns i form av torrakor och grov död ved. Det finns enstaka gamla/grova spärrgreniga träd. Det finns tydliga spår av dikning inom naturtypen men det finns inga spår av sentida skogsbruk. Området svämmas över regelbundet och det förekommer källor inom naturtypen. En bäck går genom området. Svämädellövs skogen har icke fullgod bevarandestatus då det endast finns några enstaka grova/gamla träd.

Icke-naturtyper

Söder om rikkärret finns gödselpåverkade betesmarker som domineras av maskrosor men som också har vårbrodd, hässlebrodd, vildtulpaner, stor blåklocka, skogsbräsma, mannagräs och tiggarranunkel. Flera arter av svampar finns här också t.ex. scharlakansskål, toppvaxskivling och hagfingersvamp.

Här finns också utvecklingsmark mot 91E0 och 91F0 som på sikt kan utvecklas mot dessa naturtyper men som nu utgörs av icke-naturtyper.

Natura 2000 – arter

Kalkkärrsgrynsnäcka (1013)

Kalkkärrsgrynsnäcka och smalgrynsnäcka återfinns i rikkärr (kalkkärr) och kalkfuktängar.

Kalkkärrsgrynsnäckan är bunden till öppna kärrmiljöer, medan smalgrynsnäckan kan förekomma i flera livsmiljöer. Båda arterna sprider sig ytterst långsamt, vilket innebär att de är hänvisade till just det kärrområde där de lever.

Arten gynnas av en måttligt intensiv betesdrift eller motsvarande påverkan som upprätthåller solinsläpp. Arten förekommer mycket lokalt eftersom den har dålig spridningsförmåga.

Kalkkärrsgrynsnäckan är därmed en god indikator på lång kontinuitet av öppna och halvöppna förhållanden.

Smalgrynsnäcka (1014)

Smalgrynsnäcka förekommer i området. Den är ombytlig med var den kan leva. Den kan leva i habitat som är rika och består av tämligen torra ädellövs kogar i öppna–halvöppna rasbranter eller blockslutningar samt på kalkpåverkade torrbackar och alvarmark. Det är främst i kusttrakter som arten återfinns i sådana torra habitat.

I övrigt förekommer arten i kalkkärr, på kalkfuktängar och i öppnare sumpskogar.

Arten är starkt beroende av kontinuitet och stabila förhållanden i markens förnaskikt.

En måttligt intensiv betesdrift eller motsvarande påverkan som upprätthåller solinsläpp och påverkan på fältskikt är fördelaktigt för arten.

Marksлитaget får dock inte bli alltför stort. Överbetning eller igenväxning med buskar, träd och vass p.g.a. helt utebliven hävd är ett hot. Alltför kraftig och felaktigt utförd röjning kan ha en mycket negativ inverkan på arten.

Arten sprider sig ytterst långsamt, i storleksordningen med några få meter per år, vilket innebär att den är hänvisad till just det område där den lever. Långdistansspridning sker dock sporadiskt, sannolikt med fåglar som vektor.

I de våtmarkshabitat där arten förekommer och i angränsande områden är markavvattning, skogsbruk och andra åtgärder som kan påverka hydrologin på ett för arten negativt sätt inte önskvärt.

Gulyxne (1903)

Gulyxne växer i kalkrika kärr med rörligt yttnära grundvatten. Arten gynnas av en solöppen miljö, med smärre markblottor så att en nyetablering av individ kan ske. Gulyxnes habitat utgörs av öppna eller glest träd/buskbeklädda "extremrikkärr". Arten är kalkkrävande. Det räcker dock inte med god tillgång på kalk utan en viss mängd mineraler/närsalter krävs troligen. Dessutom är det möjligt att arten kräver en viss vattenrörlighet. Arten påträffas vid enstaka tillfällen utanför rikkärrsmiljön, exempel på detta är bäckkanter och grustag. I flera fall förekommer utfällning av kalk i kärren, s k blekekärr, ofta då med kransalger. En god vattentillgång krävs, kärren är ofta relativt blöta. Förmodligen är kärr som torkar upp under sensommaren en olämplig miljö eftersom arten förefaller kräva en kontinuerlig vattentillgång. På de flesta lokalerna är en svag tuvbildning nödvändig för artens existens. Den växer här nästan alltid bland eller i anslutning till de nedan nämnda brunmossarterna, och en optimal växtplats är då ofta i kantzonen mellan den låga tuvan och det rena lösbottnet. Artens vanligaste följevarter bland kärlväxterna är bladvass, dystarr, axag, hirsstarr, pors, vattenklöver och storsileshår. De tre sistnämnda finns dock inte här. Flera av dessa arter är relativt allmänna myrarter och säger inte så mycket om vilken myrtyp det rör sig om. Bottenskiktet däremot är mer avslöjande. I nästan samtliga fall utgörs det av brunmossor. Arter som späd skorpionmossa, korvskorpionmossa, *Campylium stellatum* och *Bryum pseudotriquetrum* är mycket karaktäristiska.

Hotbild – vad kan påverka Natura 2000-området negativt?

Nedan redovisas exempel på åtgärder som riskerar att påverka utpekade naturvärden negativt. För att inte skada Natura 2000 områdets naturvärden krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000 område. Alla som planerar att utföra en åtgärd som man tror kan påverka ett områdes naturvärden ska på ett tidigt stadium kontakta Länsstyrelsen. Det underlättar eventuell tillståndsprövning som Länsstyrelsen ska göra. När det gäller åtgärder på skogsmark ska istället Skogsstyrelsen kontaktas. Observera att dessa hot ej är föreskrifter som t.ex. för naturreservat utan är tänkt att användas som ett verktyg vid tillståndsprövning samt för att påvisa vad som påverkar Natura 2000-området.

De största hoten för områdets naturtyper och Natura 2000-arter är:

- Många rikkärr och kalkfuktängar med hävdgynnad flora hotas av igenväxning eller är under igenväxning pga upphörd hävd. Problemet är störst i Sydsverige och beror vanligtvis på ändrad markanvändning och nedläggning av jordbruk. Alltför kraftig och felaktigt utförd röjning kan ha en mycket negativ inverkan på arterna.
- Alltför intensivt bete med tillhörande tramp kan skada rikkärr och kalkfuktängar. Det är också ett påtagligt hot för grynsnäckorna. För svag eller utebliven hävd som leder till att naturtyperna växer igen.
- Förändringar i områdets hydrologi från både inom och utanför området genom t.ex. markavvattning. Förändrad vattenkemi och försämring av vattenkvalitén genom t.ex. utsläpp av föroreningar och gifter i vattendrag, försurning eller eutrofiering.
- Utdikning, dränering och andra ingrepp som ändrar de hydrologiska förhållandena och leder till uttorkning av naturtyper. Naturtyperna och arterna kan påverkas negativt även av perifera dikningsföretag, ledningsgrävningar och vägdragningar om de leder till sänkt grundvattennivå eller ändrad hydrologi på lokalerna. Dikning, vägdragning, överdämning eller annan exploatering av gulyxnelokaler kan naturligtvis ej accepteras.
- Gödsling eller annan tillförsel av näringsämnen (t.ex. gödsling, kalkning, kväveläckage från omgivande marker, spridning av rötslam, stödutfodring m.m.) från annan källa än från betande djur som skadar mark och vegetation. Tillskottsutfodring av betesdjur ger indirekt näringstillförsel till marken och missgynnar den konkurrenssvaga floran. Betesmarkerna får inte sambetas med gödslade marker och tillskottsutfodring av betesdjur får endast ske i samband med övergångsutfodring vid betessläpp och installning.
- Bebyggelse, vägar, anläggningar och annan markexploatering och markanvändningsförändring, exempelvis skogsplantering och täktverksamhet, i objektet eller i angränsande områden som kan påverka naturvärdena i området negativt.
- Användning av bekämpningsmedel och kemikalier i de omkringliggande åkrarna. Läckage från de något högre liggande åkrarna i norr.
- Spridning av invasiva arter.
- Ett sekundärt hot mot grynsnäckorna, som uppkommer genom ensidiga och felaktiga hävdåtgärder, är mekaniskt slitage genom för hårt betestryck och/eller felaktigt utförd röjning.
- Eftersom gulyxnen kräver en jämn, kontinuerlig tillgång på vatten är åtgärder som påverkar biotopens hydrologi förödande. Rikkärr och andra typer av myrar har drabbats hårt under de senaste århundradena. Främst har dikningar inom jord- och skogsbruket dränerat och spolierat dessa ekosystem. Idag är dikningar relativt hårt reglerade i lagstiftningen, men olagliga dikningar förekommer tyvärr på sina ställen i Sverige. Andra hot mot biotopens hydrologi är t ex överdämningar och vägdragningar. Gulyxnens krav på rätt vattenkemisk sammansättning gör att den, och flera andra rikkärrarter sannolikt kan slås ut på sikt i de delar av landet som idag drabbas av övergödnings- och försurningseffekter pga nedfall av luftburna föroreningar.
- Hävdens intensitet måste dock noggrant avpassas till den aktuella kärrtypens tålighet mot störning. Alltför intensiv hävd slår ut bottenskiktet och därmed sannolikt också

gulyxnen. För tidigt betespåsläpp gör att blommor som t.ex. Jungfru Marie nycklar inte hinner släppa sina frön innan de försvinner.

- Trots det relativt höga individantalet med ca 20 000 individer av gulyxne i Sverige är arten mycket känslig eller hotad på en majoritet av sina lokaler. Antalet av arten svänger kraftigt från år till år. När de finns i lägre antal kan slumpfaktorer slå ut arten på majoriteten av sina kvarvarande lokaler. Olaglig uppgrävning kan också utgöra ett hot.

Skydd och bevarandeåtgärder

Bevarandeåtgärderna består av nuvarande och eventuella planerade skydd, restaureringsåtgärder, som vanligtvis är större engångsåtgärder, och löpande skötsel, som inte är engångsåtgärder och som behöver göras löpande.

Ingrepp som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område kräver tillstånd av länsstyrelsen enligt 7 kapitlet 27-29 § miljöbalken. Detta gäller oavsett om ingreppet sker inom eller utanför ett Natura 2000-område. Bevarandeplanen ska också fungera som underlag för bedömningen av om tillstånd behövs och om tillstånd kan ges.

Vid genomförandet av art-och habitatdirektivet utgår man från att alla verksamheter som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område kräver tillstånd. Enligt övergångsbestämmelserna krävs inte ett sådant tillstånd för verksamheter som påbörjats före 1 juli 2001 under förutsättning att de vid denna tidpunkt hade tillstånd enligt 9 eller 11 kap miljöbalken (eller motsvarande äldre bestämmelser). De tillståndsgivna verksamheterna skyddas av rättskraften i tillståndet. Syftet med övergångsbestämmelserna var inte att undanta tillståndskravet för framtida förändringar av befintliga verksamheter utan man ville undvika en obligatorisk omprövning av samtliga verksamheter som bedrevs 1 juli 2001. Vid ändringar av verksamheter och vid nyanläggning aktualiseras dock tillståndsplikten.

Staten har det övergripande ansvaret för skötseln av Natura 2000-områden och för att bevarandemålen uppnås. En förutsättning för att nå målen är ett gott samarbete mellan staten och den eller dem som äger eller brukar marken. Om skötseln av ett Natura 2000-område orsakar merkostnader för en markägare eller arrendator kan ersättning eventuellt fås, till exempel miljöersättning för betesmarker. Markägaren kan även skriva skötselavtal med Länsstyrelsen.

Markägare kan eventuellt få rätt till ersättning om **tillstånd inte kan ges** och Natura 2000 innebär avsevärda begränsningar i pågående markanvändning inom den berörda delen av fastigheten. Ersättning ges dock inte i alla fall t.ex. inte om man blivit nekad att uppföra byggnationer inom Natura 2000-områden. Om skog ska ersättas vill Naturvårdsverket att all skog inom Natura 2000-området ersätts samtidigt så att inte Natura 2000-området har ersatts i vissa delar och inte i andra. Miljöersättning inom betesmarker anses också vara en form av ersättning.

Skydd och reglering

Området är inte formellt skyddat genom t.ex. naturreservat och områdets slåttermarker har ej miljöstöd. Naturskyddsföreningen slår rikkärret och kalkfuktängen årligen och vassen hålls efter men mer behöver göras för det går ej så bra för området. Salix behöver röjas och rosendunört behöver dras upp till exempel.

De nödvändiga bevarandeåtgärderna är inte reglerade. Helst bör området skyddas som naturreservat eller via naturvårdsavtal. ”Objektet kommer att läggas in som ett DOS-objekt (Digitalt Områdesskydd) så att området kan utredas vidare för framtida skydd i form av naturreservat eller naturvårdsavtal”.

Prioriterade bevarandeåtgärder

De prioriterade bevarandeåtgärderna inom området är att fortsätta slåttura rikkärr och kalkfuktängen och att slåttura vass, röja sly och dra upp rosendunört samt att göra åtgärder för att få gulyxne, kalkkärrsgrynsnäcka och smalgrynssnäcka att leva i livskraftiga populationer t.ex. att se över möjligheten till att fylla igen den grävda dammen. Røjning av gråvide, al m.m. bör ske i rikkärrets ytterkanter mot skogen/buskagen för att öppna upp kanterna och utöka arealen något. Helst bör området skyddas som naturreservat eller via naturvårdsavtal.

Restaureringsåtgärder

- I skogen behöver de grova träden frihuggas från sly och yngre träd som växt in under kronan.
- Möjligheten till att fylla igen den grävda dammen som finns norr om rikkärret (7230), bör undersökas, detta för att eftersträva det tillstånd som förr fanns i området. Gulyxne minskar också kraftigt och åtgärder behöver göras. Idag fångas en del av grundvattnet i dammen som egentligen skulle bidragit till källan och nu går ut i diket. Eventuellt bör även diket som går i V-O riktning läggas igen och vallen som är upplagd användas för att fylla igen diket.
- Tillrinning av näringsrikt vatten till rikkärr och kalkfuktäng från omgivande åkrar bör hindras. Eventuellt behöver skyddszoner anläggas vid åkrar i norr som är belägna så att de kan föra näringsrikt vatten vidare ner till kärret.
- Skötseln på rikkärret och fuktängen behöver ses över. Det finns behov av att förändra skötseln och genomföra specifika åtgärder som t.ex. røjningar samt att få ner antalet av oönskade dominanta arter som t.ex. tagelsäv och vass.

Löpande skötsel

- Gulyxne har minskat kraftigt de senaste åren. Det är mycket viktigt att blomman får lov att gå i frö innan slåtturen sker. Det avslagna höet ska forslas bort från kärret senast två veckor efter varje slåttertillfälle men det ska ligga på plats ett tag så att höet torkar och fröar av sig. Att släppa på djuren redan vid midsommar är för tidigt. Området har slåttas för tidigt.

Grundvattnet verkar inte ha återhämtat sig efter torra somrar, arten verkar bara finnas i de blötaste platserna nu. En hydrologisk undersökning bör göras för att göra åtgärder som får gulyxnen att öka igen behöver göras.

I Skåne krävs hävd genom bete eller slåtter på de flesta lokalerna med rikkärr.

Hävdintensiteten bör dock ej vara lika hög som i vanliga gräsmarksekosystemen, eftersom detta skulle leda till utslagning av grynsnäckorna.

- Resultatet från vass-slättern är lyckat då vassen verkar minska i rikkäret. Slå senast i början av augusti.
- Rosendunört bör dras upp årligen.
- Fortsätt årlig slåtter i utkanten av kärret med skärande/klippande redskap i slutet av augusti. Det är dock viktigt att vänta med slåttern på kärret tills frökapslar på gulyxne och kärrkniprot har torkat och öppnat sig i oktober. Efterbete med nötkreatur är önskvärt i området. Den unika floran och faunan i Zackows mosse har under lång tid gynnats av årlig slåtter och djurens ständiga betande. En speciell miljö har skapats för växter och vilda djur, där endast de växter som klarar av att kapas med en lie eller undviker en mules betande har kunnat överleva. Dessa växter har kämpat om livsutrymmet och en stor biologisk mångfald har skapats. För att bevara de höga naturvärden som ännu finns kvar i Zackows mosse måste de öppna slåtterängarna även i fortsättningen årligen hävdas med slåtter. Efter slåttern är det viktigt att föra bort höet. Kvarliggande hö kväver kommande års tillväxt och tillför näringsämnen, något som gynnar intåget av ohävdarter.
- För att eliminera ohävdvegetationen med vass, hundäxing och hundkex, samt reducera efterväxten och minska andelen sly är det viktigt att området även efterbetas. Försiktigt efterbete på alla öppna ytor bör ske med, om möjligt, nötkreatur. Trycket av betesdjur bör dock regleras så att omfattande trampskador undviks. Djurens tramp gynnar dessutom etableringen av växtarter med känslig förökning genom att det uppstår blottor där frön kan gro. I kärnområdet behöver dock efterbetet ske med stor vaksamhet då mjukmattorna med dess snäckor är mycket känslig för tramp.
- Röjning av gråvide, al m.m. bör ske i rikkärrets ytterkanter mot skogen/buskagen för att öppna upp kanterna och utöka arealen något och för att förhindra att träd och buskar etablerar sig i rikkärrets värdefulla del.
- De öppna partierna i mossen ska hållas någotsånär fria från träd och buskar. En del låga viden bör tillåtas komma upp för grynsnäckornas skull. Vid behov slyröjning.

Uppföljning

Uppföljning av naturtyper och arter inom Natura 2000-områdena kommer att ske med omdrev vart 6:e eller 12:e år beroende på naturtyp och art. Vissa delar av uppföljningen, som t.ex. areal är obligatoriska medan andra delar kan väljas av länsstyrelserna själva. Mer information om enskild naturtyp/art finns på Naturvårdsverkets hemsida.

Referenser

ArtDatabanken 2015. *Rödlistade arter i Sverige 2015*. ArtDatabanken SLU, Uppsala.

Artdatabankens Artfaktablad (1992-2001) för de rödlistade arterna inom området.

Artdatabankens information till Länsstyrelsen i Skåne Län om rödlistade arter, GIS-skikt.

Artportalen.

Bergelin K, Persson K, Petersson G och B. 2016. Zackows mosse Restaurering av det finaste rikkärret i Kullabygden.

Länsstyrelsen, Bager. H och Persson A., 2009:41, *Skånes rikkärr*.2009.

Löfroth M. (ed.) 1997. *Svenska naturtyper i det europeiska nätverket Natura 2000*.

Naturvårdsverket. Naturvårdsverkets förlag.

Olsson, K-A. m.fl. (red), 2003. *Floran i Skåne. Vegetation och utflyktsmål*. Lund

SGU:s vägledning: <http://www.sgu.se/samhallsplanering/planering-och->

[markanvandning/grundvatten-i-planeringen/grundvattenberoende-ekosystem/](http://www.sgu.se/samhallsplanering/planering-och-markanvandning/grundvatten-i-planeringen/grundvattenberoende-ekosystem/)

Sveriges geologiska undersökning. 2016. Bilaga. Vägledningsmaterial över vilka Natura 2000-naturtyper som är känsliga för grundvattenpåverkan. SGU.

Bilagor

1. Karta med naturtyper enligt Natura 2000
2. Naturtypskoder för kartan
3. Mått för ålder och grovlek per trädslag samt mängdbedömningar.
4. Rödlistade och hotade arter

Upprättad av Länsstyrelsen Skåne

Planförfattare: Gabrielle Rosquist

Senast reviderad 2017-12-05 av Marie Björkander

Natura 2000-området Zackows mosse, SE0430142 med naturtyper

Förteckning över naturtyper återfinns i bilaga 2

Bilaga 2, Naturtypskoder för kartan

Natura 2000-naturtyper

6410 - Fuktängar med blååtätel eller starr

6430 - Högörtssamhällen

7230 - Rikkärr

9080 - Lövsumpskog

9760/91F0 - Svämädellövskog

Icke-naturtyper

6911 - Öppen kultiverad betesmark

6960 - Övrig öppen ickenatura-naturtyp

909 - Lövsumpskog (lövskog på blöt mark)

9925 - Ickenaturaskog på fuktig - blöt mark

Bilaga 3, Mått för ålder och grovlek per trädslag samt mängdbedömningar.

Diametergräns för grova träd per trädslag. Trädens diameter mäts vid brösthöjd.

Ek och bok	80 cm
Alm och ask	60 cm
Övriga ädellövträd	50 cm
Sälg	40 cm
Rönn	30 cm
Övriga triviala lövträd	50 cm
Tall och gran	70 cm

Ungefärlig nedre **åldersgräns för gamla träd per trädslag.** Med ”gamla träd” avses biologiskt gamla träd med en annan epifytflora, insektsfauna, barkstruktur och/eller stamform som avviker från yngre vuxna träd. Trädens grovlek är inte alltid en säker indikator på ett träds ålder, då träd i vissa miljöer kan vara senvuxna.

Triviallövträd	100 år
Gran	120 år
Tall	150 år
Ek	200 år
Bok	150 år
Övriga ädellövträd	150 år

Bedömning av den **totala mängden död ved** (stående + liggande).

Lite	< 5 m ³ /ha
Måttligt	5 – 15 m ³ /ha
Rikligt	15 – 40 m ³ /ha
Mycket rikligt	> 40 m ³ /ha

Bedömning av den **totala mängden gamla träd** och **totala mängden grova träd.**

Saknas	Inga grova/gamla träd upptäckta
Enstaka	< 2/ha
Tämligen allmän	2 – 10/ha
Allmänt - rikligt	> 10/ha

Bilaga 4, Rödlistade och hotade arter i Natura 2000-naturtyperna

Rödlistade arter enligt artdatabankens rödlista 2015 placeras i olika hotkategorier beroende på risk för utdöende i vilt tillstånd inom olika tidsperspektiv. Arter med extremt/mycket stor risk att dö ut i vilt tillstånd inom en mycket nära/nära framtid placeras i kategorin CR (Critically endangered; akut hotad) resp. EN (Endangered; starkt hotad). Arter som löper stor risk för utdöende i ett medellångt tidsperspektiv placeras i kategorin VU (Vulnerable; sårbar). Arter som bedöms ligga nära kategorin VU men inte uppfyller alla kriterier placeras i kategorin NT (Near Threatened; missgynnad). Arter som numera är livskraftiga men som tidigare varit hotade placeras i LC. F= fridlyst art, Ågp= art som har eller ska få ett nationellt åtgärdsprogram för hotade arter, B2, B4 & B5 hänvisar till resp. bilaga i art- och habitatdirektivet.

Naturtyp/Organismgrupp	Artnamn	Vetenskapligt namn	Hotkategori/Annat fakta
Blötdjur	smalgrynssnäcka	<i>Vertigo angustior</i>	B2
	kalkkärrsgrynssnäcka	<i>Vertigo geyeri</i>	NT, B2
Fjärilar	violettkantad guldvinge	<i>Lycaena hippothoe</i>	NT
	ängsmetallvinge	<i>Adscita statures</i>	NT
Fåglar	gulspurv	<i>Emberiza citrinella</i>	VU
Grod- och kräldjur	vanlig groda	<i>Rana temporaria</i>	F
	vanlig padda	<i>Bufo bufo</i>	F
Kärlväxter	ask	<i>Fraxinus excelsior</i>	EN
	desmeknopp	<i>Adoxa moschatellina</i>	NT
	gulyxne		NT
	Jungfru Marie nycklar	<i>Dactylorhiza maculata subsp. maculata</i>	F
	kärrknipprot	<i>Epipactis palustris</i>	F
	loppstarr	<i>Carex pulicaris</i>	VU
	majviva	<i>Primula farinosa</i>	NT
	skogsknipprot	<i>Epipactis helleborine</i>	F
	vanlig ängsstarr	<i>Carex hostiana var. hostiana</i>	NT
	vaxnycklar	<i>Dactylorhiza incarnata var. ochroleuca</i>	F
	äkta ängsnycklar	<i>Dactylorhiza incarnata var. incarnata</i>	F
	ängsnycklar	<i>Dactylorhiza incarnata</i>	F
Mossor	kalkkällmossa	<i>Philonotis calcarea</i>	NT
Storsvampar	korpnopping	<i>Entoloma corvinum</i>	NT
	tusengömming	<i>Cryptosphaeria eunomia</i>	NT
	ögonnopping	<i>Entoloma lividocyanulum</i>	NT
	ögonvaxskivling	<i>Cuphophyllus virgineus var. fuscescens</i>	NT

Bevarandeplanen för Zackows mosse

Syftet med Natura 2000-området Zackows mosse i Höganäs kommun är att bevara de värdefulla våtmarkerna och slåttermarkerna med naturtyperna fuktäng med blåttåtel eller starr (6410), rikkärr (7230) samt svämädellövsbogen (91F0 eller 9760). Natura 2000-arterna kalkkärrsgrynsnäcka, smalgrynsnäcka och gulyxne ska finnas i livskraftiga populationer.

En del i länsstyrelsens verksamhet är att skydda värdefull natur genom att bilda Natura 2000-områden och upprätta bevarandeplaner. Syftet är att EU:s medlemsländer ska ta ett gemensamt ansvar för att bevara arter och naturtyper som förekommer i Europa och att upprätthålla Natura 2000-områdenas naturtyper och arter i gynnsam bevarandestatus inom den biogeografiska regionen.

Bevarandeplanen innehåller bevarandesyftena och bevarandemålen med Natura 2000-området via de fyra kriterierna areal, ekologiska strukturer & funktioner, typiska arter samt Natura 2000-arter (Arter i habitatdirektivets bilaga 2), beskrivning av området samt beskrivning av varje naturtyp och/eller art, förutsättningar för gynnsam bevarandestatus samt vad som kan påverka Natura 2000-området negativt. Den innehåller även information om vilka skötselåtgärder som behövs göras i Natura 2000-området.

Länsstyrelsen
Skåne

www.lansstyrelsen.se/skane